

Intervju predstavnik, Visokog Wolganga Petritscha za NTV Studio 99 Sarajevo, 11. decembra 2001. godine

NTV Studio 99: Danas Jevreji obilježavaju Hanuku, a za nekoliko dana je Bajram, poslije toga slijedi katolički Božić, a nakon toga i pravoslavni. Gospodine Petrič primjećujete li blaženstvo, a ne samo mržnju kod ljudi u Bosni i Hercegovini.

WP: Mislim da se radi o nečemu jako dobrom, da je jako dobra prilika, želio bih iskoristiti ovu večer, izraziti svim građanima Bosne i Hercegovine koji obilježavaju Hanuku, zatim građanima koji obilježavaju Bajram, sretnu Hanuku, sretan Bajram, a isto tako, svima onima koji obilježavaju katoličke božićne blagdane, njima sretan Katolički božić i Pravoslavcima sretan pravoslavni Božić.

NTV Studio 99: Gospodine ambasadore, primjećujete li, ipak, neki mir kod ljudi, bez obzira na teškoće u kojima žive?

WP: Pa mislim da kada imamo sada pred sobom sve ove blagdane, sada je upravo vrijeme da razmislimo o svemu onome što je dosada postignuto, a isto tako da vidimo šta je još potrebno uraditi da bi se doveo stabilan mir i prosperitet u Bosni i Hercegovinu. Vjerujem da je dosta toga postignuto u toku ove godine, ali je isto tako, potrebno dosta toga uraditi. Predstojeći blagdani i praznici nude nam mogućnost da na neki način razmislimo o onome što je postignuto i onome što još uvijek treba uraditi, i mislim da je to izuzetno važno i što se tiče i politike i privrede, ali i ovo je bitno i za samu obitelj, zato što mir i prosperitet započinju u samoj obitelji. Stoga je izuzetno važno shvatiti da ljudi, ljudska bića, građani ove zemlje, stvaraju ovu zemlju i oni su i nadležni za njenu sudbinu, tako da ti blagdani će omogućiti ljudima koji tada neće morati raditi, da razmisle o situaciji

u porodičnom stanju, isto tako da vide šta je postignuto i šta bi se bolje moglo postići iduće godine. Iduća godina će biti odlučujuća u mnogim aspektima, to će biti godina izbora u oktobru 2002., a prije nego što dođe do izbora ekonomija će se morati poboljšati, tako da mladi ljudi dobiju posao, zaposlenje, rad, a isto tako da građanima budu isplaćene i penzije. Znači, to su one osnovne stvari, o njima vodimo svi računa, potrebno je da se fokusiramo na njih. Isto tako, potrebno je da vidimo da se ova zemlja poboljšava, da bolje radi, da se približava Evropi, da ide dalje ka integraciji u moderan ekonomski svijet. Sada je upravo vrijeme da o svemu tome razmislimo, a iduće godine nadamo se da će ova zemlja biti u mogućnosti pristupiti Vijeću Evropu. Ja sam vršio pritisak sa svoje strane, isto tako radila je to i domaća vlada, tako da mislim da će biti jedan veliki simboličan korak ostvaren iduće godine, a to je pristup Vijeću Evrope, znači bit će važno politički, bit će važno ekonomski. Nadam se da će sve to skupa doprinijeti poboljšanju cjelokupnog života građana.

NTV Studio 99: Gospodine Petriču, gospodine ambasadora, Bosna i Hercegovina je imala i Sanstefanski ugovor o miru, imala je i Berlinski, nikada se nije diralo u biće Bosne, Dejtonskim sporazum, čini nam se, da je dirnuto u biće Bosne i da je podijeljeno. Vi, kojoj političkoj filozofiji pripadate, da li onoj Kalajevoj ili, pak, Holbrukovoj?

WP: Ja podržavam filozofiju prema kojoj je Bosna i Hercegovina zemlja koja ima budućnost. Bosna i Hercegovina za mene je za mnoge načine simbol jedinstva u vrlo različitom historijskom i lingvističkom okruženju. To je, po mom mišljenju, bogastvo ove zemlje, znači, njeno je bogastvo što se u njoj govore različiti jezici, u njoj obitavaju različite religije, a istovremeno postoji jedno bosansko državljanstvo. Ima jako puno sličnosti i to daleko više nego različitosti. Različitosti jesu važne, ali postoje i u cijeloj Evropi. Međutim, isto je važno da ponekad razmislimo i o tome da smo mi jedna zajednica, mi smo jedna zajednica u Evropi, to je Evropska zajednica – Evropska Unija, kako se zove sada, ali isto zajednica postoji u Bosni. U njoj postoje tri konstitutivna naroda i oni se trebaju približavatu, treba shvatiti da su zajednički jači, snažniji, i da zajednički formiraju Bosnu i Hercegovinu, a pojedinačno oni mogu imati vrlo dobre odnose, i trebali bi imati dobre odnose sa susjednim zemljama: Hrvati sa Hrvatskom, Srbi sa Jugoslavijom. Znači, oni trebaju graditi mostove sa tim susjednim zemljama, ali istovremeno trebaju komunicirati, tražiti veći stupanj razumijevanja te specifične

uloge, vrlo pozitivne uloge koju Bosna i Hercegovina može odigrati i u regionu i u Evropu, i u tom smislu je ta bosanska filozofija kojoj pripadam.

NTV Studio 99: Vjerujem gospodine ambasadaore, da ovo što ste sada kazali, da to svaki normalan čovjek u Bosni i Hercegovini misli. Međutim, Vi ste donijeli odluku o podjeli Žepča. Tamo proizilazi kao da jedan većinski narod treba da živi, a da ostali se pripoje drugima i da se na taj način učini to područje etnički, ipak, parcijalizirano. Da li je ova odluka bila u suprotnosti sa tim idejama?

WP: Ne. Ne, baš suprotno tome. Ja mislim da trebamo uzeti cijeli kanton. 90% toga kantona je bošnjačko stanovništvo i postoji mala skupina Hrvata koja tamo živi. Zato smatram da je izuzetno važno da se shvati da većina ima pred sobom posebnu obavezu da vodi računa o toj manjoj zajednici, tako da postoji bošnjački guverner kantona. Skupa sam s njima otišao u Žepče, i skupa sa tim guvernerom kantona sam donio odluku. Da bi hrvati u Žepču osjećali se kod kuće, potrebno je da dođu do rješenja kojeg podržavaju, i za koje smatraju da donosi njima sigurnost. Jer ako se osjećate bezbjedno kod kuće isto tako cijenite i sredinu u kojoj živite, tako da sam od tamošnjih Hrvata tražio da podržavaju Kanton, što znači, oni sada plaćaju poreze u Kanton, Hrvati to više ne uplaćuju u Mostar, nego sve obaveze plaćaju u Kanton. Cilj je bio da se reguliše tamošnji život, da se iznađe kompromis, i mislim da se radi o jako dobrom kompromisu. Jer, u općini i u kantonu ne možete se izolirati od većeg dijela kantona, isto tako, kanton se ne može izolirati od entiteta, a isto tako, entitet ne može samostalno opstati. To je upravo ono što je Republika Srpska pokušavala, međutim, to sada pripada prošlosti. Ljudi sve više uviđaju da zajednički život im doprinosi boljitak, da trebaju zajednički jezik, da trebaju kompromis, prihvatiti jedni druge, to je put ka naprijed. Inače, ne radi se ni o čemu novom, to nije nešto specifično za Bosnu i Hercegovinu, mi ne tražimo ništa ovdje što već ne postoji kao praksa u drugim zemljama. To je način na koji funkcioniра i cijela Evropa. Evo, Francuzi, Nijemci koji su se na stotine godina među sobom borili, međutim oni su odlučili, nećemo ići u rat, hajmo ići na kompromis. Tako živi Evropska Unija i ona se na taj način razvija, tamo se govori jako puno jezika. Međutim, svaki jezik se poštuje u Briselu, tamo se može govoriti finski ako dolazite iz Finske, idete u Brisel gdje imate pravo da govorite finski jezik, ako dolazite iz Švedske imate pravo da govorite švedske,

imate pravo da govorite njemački, francuski itd. To samo dokazuje kako se poštuju pojedinačna prava, ali i kolektivna prava. Znači, potrebno je iznaći jedan balans između ta dva koncepta društva. To je izuzetno bitno. Sada ću se vratiti na Žepče. Upravo tako vidim pozitivnu budućnost i za jednu manju hrvatsku zajednicu, oni trebaju tamo ostati, osjećati se bezbjedno, dobro došli, a s druge strane 90% većinskog stanovništva, Bošnjaci koji se tu nalaze, također žive u tom kantonu skupa sa Hrvatima. To se odnosi na cijelu zemlju. Ne smijemo dozvoliti da ovaj rat, kojeg su vodili neki ljudi nacionalisti, ekstremi, ne smijemo dozvoliti da oni postanu uspjeh, nego želimo dokazati i trebamo dokazati da je zajednički život moguć.

NTV Studio 99: Tačno prije šest godina, sjećam se, upravo ovdje u Sarajevu da smo sa nevjericom dočekivali 14. decembar 1995. godine, da li će se zaista potpisati Dejtonski sporazum ili ne. Nade su bile ogromne, ljudi su bili sretni što prestaje rat. Kako vi danas, evo šest godina poslije, ocjenjujete rezultate provođenja Dejtonskog sporazuma?

WP: Ja bih kazao da mnoge nade još uvijek nisu ostvarene, međutim, mnogi strahovi su nestali. Vi trebate sagledati kakva je situacija bila 14. decembra 1995. godine, a kakva je danas. Ja mislim da je jako puno toga postignuto, možemo se slobodnije kretati, ljudi osjećaju da nema tog direktnog straha povratku, ta prijetnja ratna je nestala, to je nestalo sa Miloševićem, znači, on je eliminiran kao ratni zločinac sa političke scene, što znači, sada se možemo sigurnije fokusirati na budućnost. Međutim, postoje još uvijek zločinci kao što su Karadžić i Mladić, prije ili kasnije oni će ipak biti u Hagu. Ljudi će se tada osjećati još slobodnijim i to je jako bitno. S druge strane postoji veliki ekonomski progres. Međutim, on nije dovoljan. Ukoliko govorimo o velikom broju nezaposlenih, ako govorimo o penzijama koje su tako niske, to nije prihvatljivo, mi moramo dalje raditi. Međutim, šest godina to jeste dug period, ali u povijesti šest godina nije dug period, potrebno je još nekoliko godina da se zaista zacijele ratne rane, da se zaista iznađe bolje razumijevanje međusobno, da se stvara jedna ekonomska klima koja će privući privatne investitore koji će pomoći Bosni i Hercegovini da se obnovi, da postigne revitalizaciju svoje ekonomije. Istovremeno, trebate imati na umu da je ova zemlja ne samo da je prošla kroz rat, nego je ona prošla i još uvijek prolazi kroz transformaciju, ide iz starog u nov sistem, demokraciju i tržišnu ekonomiju, to je jedan dug proces. To je čak takav i za zemlje koje nisu bile u ratu,

kao što su zemlje u Istočnoj Evropi, za njih je trebalo nekih 10 godina. Moramo biti strpljivi, uporni, moramo insistirati na reformama, trebamo voditi računa o jačanju privatnog biznisa. I ukoliko tako postupamo mislim i vjerujemo da ćemo moći biti u mogućnosti kada se ponovo vratimo da obilježimo osmu ili desetu objetnicu Dejtonsko-Pariskog sporazuma, da ćemo tada ustanoviti da je ipak nešto postignuto.

NTV Studio 99: Gospodine Ambasadore, dobro se sjećam kada je počeo Vaš mandat, tada ste rekli da ćete sve učiniti da se Bosna demokratizira i sa demokratizacijom Bosne da će u toj mjeri opadati vaša funkcija i ovdje. Ali, bio sam prije 15 dana na Kosovu, i tamo sam vidio ustavni okvir za Kosovo. Čini mi se, da je on neodređen slično kao i Dejtonski sporazum, možda će Kosovo biti samostalno a možda i neće, barem prema tom ustavnom okviru. Vidio sam također poslije toga u Crnoj Gori da je situacija ista, možda će Crna Gora biti samostalna, a možda i neće, kažu da je tako i u Makedoniji, nisam još bio. Da li vam se čini da su ovi međunarodni ugovori na neki način u osnovi ipak nedorečeni, i da su ostavili stvari neodređene, tako da je nužnost arbitra i aktuelna i danas i bojim se da će biti još dugo?

WP: U pravu ste. Svi ti sporazumi i svi ti mirovni dogovori nisu savršeni, daleko od toga. Međutim, trebamo imati na umu da u Bosni sa Dejtonskim sporazumom je obustavljen rat. Dakle, ne radi se o jednom idealnom dokumentu za budućnost Bosne i Hercegovine. Stoga trebamo na njemu raditi i upravo se to događa kroz amandmane na Ustav, i nadamo se da će se uskoro to sve usvojiti pred entitetskim parlamentima. Na Kosovu također vidite, taj sporazum za Kosovo je proizišao iz rata, i taj sporazum je jedan kompromis između dvije strane koje nisu mogle postići sporazum. Jedna strana želi slobodu i neovisnost, a to su Kosovari Albanci, a Srbi Srbijanci koji žele soluciju unutar Jugoslavije, tu ne možete pronaći kompromis ili se radi o neovisnosti ili dijelu Jugoslavije. Ima smisla kazati slijedeće, u redu to nije sada aktuelno pitanje, nego da vidimo kako će tu zaživjeti demokracija, kako će i zaživjeti na Kosovu, a kasnije ćemo iznaći rješenje, kada demokracija zaživi, kada se Srbi vrate na Kosovu, i tada neka sami ljudi iznađu rješenje, nećemo to sada uraditi nego za nekoliko godina. Drugačiji sporazum postoji u Crnoj Gori, postoji osjećaj na strani većine stanovništva i političara

prema neovisnosti, ponovno rješenje je vrlo teško, ne može se pronaći, zato što u samoj Crnoj Gori imate veliki dio stanovništva koji ne želi neovisnost, tako da Crnogorci moraju biti vrlo pažljivi inače će završiti se građanskim ratom, ili mogu završiti situacijom u kojoj bi jedan dio Crne Gore ukoliko bi drugi dio Crne Gore proglasio neovisnost, a taj drugi dio bi se priključio Srbiji. Znači, to nije rješenje, jedini način i za Kosovo i za Crnu Goru jeste da političari sjednu i iznađu kompromis. A sada da se vratim Bosni i Hercegovini. Bosna i Hercegovina je otišla daleko ispred njih. U Bosni nema više opasnosti od podjeli, ta vremena su, po mom mišljenju, iza nas. To je polagano a čvrsto prihvatano, i od strane Jugoslavije definitivno od strane Hrvatske, a također su to prihvatili i građani ove zemlje. Srbi uviđaju da se trebaju uključiti u budućnost Bosne i Hercegovine, da trebaju postati dio Bosne i Hercegovine u politici, ekonomiji itd. Reći ću vam zašto. Evropa neće prihvatiti podijeljenu Bosnu. Evropa neće prihvatiti Jugoslaviju ni Hrvatsku koje bi uzele dio Bosne, nikada ne bi se mogli približiti Evropskoj Uniji da se to nešto dogodilo. Jer Evropska Unija je iznašla rješenje teritorijalnom problemu. Jednostavno takve podjele nisu moguće, Bosna i Hercegovina zato smatram da je na sigurnoj strani. Ljudi trebaju vjerovati u konstruktivan zajednički rad, trebaju iznaći modus za zajednički život i rad, i onda idemo i bržim korakom u pravcu reformi. Ja mislim da je problem u ovoj zemlji taj što se jako puno ljudi skoncentriše na pitanja prošlosti umjesto da se koncentrišu na prava stvarna pitanja, ekonomija, posao, bolji socijalni sistem, bolji školski sistem itd. Gdje god da idem, uvijek se nekako osjećam kao da zapovjedam, i uvijek kažem, hajmo rješavati ova stvarna pitanja, trebamo iznaći bolji školski sistem, iznaći ga za djecu, trebaju učiti zajedno, zašto bi djeca bila razdvojena. Vi možete učiti maternji jezik i u jednom integrisanom školskom sistemu. Zašto morate biti razdvojeni. To je pitanje u kontekstu kojeg trebamo više raditi, više se koncentrisati. Isto tako, što se tiče univerziteta, ja sam bio na jednom sastanku gdje je bilo nekoliko rektora, tu je bio i rektor Tihi, i kazao sam, trebate iznaći bolje rješenje za univerzitetski sistem u Bosni i Hercegovini. Imate sedam univerziteta u BiH, to je previše. Jer, neki su univerzitetu su previše slabi, to znači da ne mogu prizvesti pravi kvalitet, isto tako važi i za penzioni sistem. Sjećam se kad sam prošle godine donio odluku u vezi sa reformom penzionog sistema. Tada sam naišao na prave napade, međutim, penzioneri uviđaju smisao sada, jer oni sada dobijaju penzije redovito. Sljedeći korak jeste da dođe do integracije dva penziona sistema u Federaciji. Kada budu zajedno takav sistem će biti daleko jači, i na osnovu toga ekonomija će ići dalje, mnogo više će se vršiti uplata u Penzioni

fond, i tako da će se penzije polagano ali sigurno povećavati. To je put ka naprijed. Tako trebamo raditi. Ja insistiram na sve ovo. Naime, skoncentrišimo se na prava pitanja.

NTV Studio 99: Poslije potpisivanja Dejtonskog sporazuma, gospodine ambasadore, gledali smo kako jedan dio Sarajeva gori. Danas se ti ljudi vraćaju u Sarajevo, i trebaju da se vrate. Tada su mnogi govorili da je gospodin Bilt neodlučan što prepušta da ekstremisti, u okrilju SDS nagovaraju ljude da pale svoje kuće. Danas, međutim, mnogi kažu da ste vi neodlučni kad je riječ o provođenju Odluke Ustavnog suda o konstitutivnosti naroda na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine, prije svega, u smislu implementacije te Odluke i završetka rada dvije komisije u RS i u Federaciji. Da li je to tako?

WP: Apsolutno nije tako. Ja bih kazao da tragična situacija egzodusa Srba iz Sarajeva jeste pravi primjer koji pokazuje kako vođe mogu zavesti na pogrešan put svoje građane, svoj narod, oni ih jednostavno natjeraju da pale sve iza sebe, što znači da ne ostave nikakav trag vlastitog postojanja. To je velika tragedija. Znači da se to nije dogodilo u smislu povratka izbjeglica, BiH bi daleko bolje prošla. Tada, bojim se, da se ništa nije moglo uraditi za OHR. OHR je bio tada jedan mali ured. SFOR je bio jak. Ali tada je jednostavno bilo nemoguće bilo šta uraditi. Ali kada govorimo o Odluci Ustavnog suda, šest godina poslije Dejtona, svakako da postoji radikalna potreba za brzim djelovanjem, ali istovremeno postoji jasna poruka koju upućuje međunarodna zajednica, potrebno je da lokalni organi vlasti donesu te promjene. I meni je upravni odbor dao vrlo jasan mandat, da pomognem, međutim, da ne budem osoba koja će donositi odluke. Upravni odbor je od mene tražio da pružim pomoć, a ne da preuzmem u svoje ruke da donosim odluke, to treba sada raditi parlamenti. U oba entiteta vlade su dostavile prijedloge komisijama i parlamentima, zato što je potrebno sada da počnu razgovor o raznim idejama. Smatram da je ovo sada povijesna šansa, povijesna prilika za Bosnu i Hercegovinu da prevaziđe okvir Dejtona, da poboljša situaciju za vlastite građane, tako da svi građani na cijelom području BiH budu konstitutivni. Također bih želio pomenuti da sam 11. februara ove godine donio dekret, prema kojem su svi konstitutivni narodi u Bosni i Hercegovini konstitutivni na cijelom prostoru BiH, a to znači Srbi u Federaciji, a Bošnjaci i Hrvati u

Republici Srpskoj. I to je već korišteno nekoliko mjeseci, međutim, to je privremeno rješenje. A pravo rješenje treba tek doći putem izabраниh predstavnika bosanskog naroda u dva entitetska parlamenta. Isto tako bih vam kazao, napomenuo, da sve to promatram direktno i vodim računa o tome da se postigne najbolji mogući rezultat. Ja znam da to ide polaganim korakom, ali uvjeravam vas da sam nestrpljiv, jer želim vidjeti rezultate daleko ranije i daleko prije. Međutim, mnoge stvari, ako poredimo ovu zemlju sa drugim zemljama kreću se daleko sporije. Ova zemlja još uvijek nije jedna normalna zemlja, ona jeste na putu da postane normalna, međutim, ona još uvijek nije takva. I kako može zemlja, vlada, parlament naučiti da učini ono što je potrebno uraditi ako nema šansu da proba, da isproba to. Jer, vidite radi se o teškoj odluci, koliko dugo ovo može trajati, koliko dugo mogu prihvatiti tu sporost, i kada ona postaje štetna za cjelokupni napreda. I sada dolazimo upravo do jedne tačke, faze, i sada bih kazao u toj fazi, u redu, sada hajmo uraditi to i to, hajmo iznaći rješenje, moji stručnjaci i ja osobno podržavam to i to, i radit ćemo sve kako bismo ubrzali taj proces. Međutim, ponovo kažem, trebate voditi računa o tome, da međunarodna zajednica je element toga. Američki ambasador je neki dan kazao, pa mi želimo da oni to urade, što znači ne da ja to ne radim, nego je to želja međunarodne zajednice i želja upravnog odbora da to urade organi vlasti u Bosni i Hercegovini. I upravo zato smo naišli na jednu situaciju, ja znam tačno kako se to može uraditi, ali trebamo koristiti Parlament, ova zemlja treba naučiti da stoji na vlastitim nogama.

NTV Studio 99: Gospodine ambasadore, Vi sasvim lično, donijeli ste mnoge važne odluke za ovu zemlju koje su imale izrazito pozitivne rezultate, i to će ostati zapisano lijepim slovima u našoj prošlosti. Sada, međutim, kada predlažete formiranje kabineta međunarodne zajednice ljudi su u dilemi. S jedne strane, čini se kao da se stvara pravna vlada međunarodne zajednici ovoj aktuelnoj i izabranoj od građana takva kakva jeste, a s druge strane, mnogi se pitaju nije li to Vaša želja, da ne samo učiniti efikasnim međunarodne organizacije, nego da i mnoge tipične birokratske greške koje su činile mnoge organizacije ispravite. Šta je sitina od toga?

WP: Istina i činjenica su takve da to nije paralelna vlada, naime, potrebno je dokazati efikasnost i koherentnost međunarodne zajednice, potrebno je imati na

umu činjenicu da sve veći i veći broj vlada napušta Bosnu u smislu finansijske potopore, političke potpore, što znači da nekako potpora ove zemlje opada vrlo radikalno, jer postoje druga žarišta, a to je Afganistan, Afrika, Bliski Istok. To znači da se vlade ne žele više skoncentrisati na Bosnu i Hercegovinu. I ja upravo želim da radimo efikasnije, to sam predočio prošle sedmice u Briselu. To je način na koji se može postići efikasniji rad, da možemo raditi uz manji broj osoblja, uz manja sredstva, i u naredne dvije godine ćemo smanjiti broj međunarodnih predstavnika sa 30% . I kada sam tek došao 1999. godine smanjio sam za dvije godine, svake godine 10% sam smanjivao budžet, sve ukupno 20% budžeta je smanjeno. To je indikacija da se mi smanjujemo i OHR i najmanja međunarodna organizacija ovdje, i mi smo najjeftinija organizacija, zato što imamo jedan racionalni sistem, i zato je međunarodna zajednica mene pitala da dam prijedlog šta raditi sa UN-om, OSC, međunarodnim finansijskim institucijama, kako ta familija međunarodnih organizacija se može zbližiti i postati efikasniji uz manja sredstva. I to je rezultat koji sam ja predočio, mogu vam reći da sam dobio podršku od Upravnog odbora. Moj način razmišljanja je podržan i mislim da se sada uz manja sredstva efikasnije raditi.

NTV Studio 99: Gospodine ambasadore, a partnerstvo. Šta će u budućnosti biti partnerstvo između Vašeg kabineta i recimo Vijeća Ministara i uopšte vlasti u Bosni i Hercegovini.

WP: To je vrlo bitno pitanje, zato što dio mojih napora u pravcu preustrojstva međunarodnih organizacija je takođe veći stupanj uključivanja lokalnih organa. Kako prenijeti odgovornost, korak po korak, na lokalne organ vlasti. Taj novi model o tome vodi računa, znači Forum za partnerstvo je potpuno uključeno, taj Forum je započeo sa radom ljetos, tako da razvijamo taj model partnerstva na svim nivoima vlastima. Na državnom nivou vlasti sastajemo se redovito, sastajemo se i na stručnom nivou. Naši stručnjaci sarađuju sve više i više sa domaćim stručnjacima iz različitih nivoa vlasti, što znači korak po korak, mi prenosimo odgovornost. Zajednički radimo na rješavanju problema i sve više i više lokalni organi vlasti će bez pomoći međunarodne zajednice početi rješavati problemi. To je naš plan. I u naredne tri-četiri godine vidjet ćemo ogroman napredak u ovoj zemlji, i vidjet ćemo da je Bosna i Hercegovina u mogućnosti i voljna i spremna da sama sobom rukovodi.

NTV Studio 99: Po vašoj političkoj filozofiji, mnogi kažu da

Vi podržavate u osnovi Alijansu, kao politička platforma. Međutim, čini se da neki nasuprot vama ne čine praktične mjere u podršci Alijansi, čini se kao da na neki način postoji suprotnost između onoga što danas čini Evropa prema BiH i SAD. Da li je tako?

WP: To je površna opservacija, i to nije tačno. Da svakako postoje razlike kada govorimo o različitim pitanjima. Recimo, dvoje ljudi koji mogu biti najbolji prijatelji jednostavno se ne slažu koji je najbolji skijaš, koji je najbolji fudbale, to znači, to je sastavni dio demokratije. Kada ste u mogućnosti iskazati razlike, i ono što je bitno u ovom kontekstu je to što imamo dobre radne odnose i suradnju, slažemo se da želimo isto, Vlada i Alijansa i međunarodna zajednica žele isto to, da se poboljšaju životni uvjeti u ovoj zemlji što je brže moguće, a svakako vlada se suočava sa činjenicom i pitanjem da dolaze izbori iduće godine. Međutim, pred nama izbori nisu, nas ne biraju, ja vidim apsolutno šta je neophodno za ovu zemlju, koja implementacija je neophodna, a Vlada treba da vidi da li je to što radi za glasače ili ne, i upravo iz toga razloga ponekad se razlikujemo. Međutim, ova zemlja nema vremena, ona ne može ništa više izgubiti, treba ići brzo u pravcu reforme kako bi se brže, bolje, da sami ljudi stvaraju bolje životne uvjete. To je ta razlika. Isto tako moram vam kazati da razlika između Evrope i SAD je minimalna. Ponekad SAD vjeruju da se određene stvari trebaju uraditi brže. Ja takođe mislim da se trebaju raditi brže, ali sa druge strane ljudima je potrebno određeno vrijeme kako bi se prilagodili drugačijim prilikama. Znači, Amerika je daleko od Bosne, i daleko je teže za Američku vladu da objasni svojim poreskim obveznicima zašto još uvijek podržavaju Bosnu i Hercegovinu. Amerika je jedna super sila koja ima globalnu perspektivu, i pred sobom imaju puno problema, problem je Afganistan. Ali postoje i druga pitanja, to je Bliski Istok, kada god postoji negdje problem svako traži pomoć od Amerike da iznađe rješenje. Međutim, situacija je ovdje drugačija, mi smo bliži Bosni i Bosna je evropska država. Stoga je potrebno da shvatimo da Evropljani rade na tom pitanju u kontekstu dugoročnih odnosa, a što se mene tiče i moje vizije, želim vidjeti Bosnu u Evropskoj Uniji, i to ću posvjedočiti kada se to dogoditi. Zato će Evropa ovdje ostati, možda će SAD otići za nekoliko godina odavde, ali Amerika neće otići sve dok nije postignut minimalni standard sigurnosti bezbjednosti u ovoj zemlji, a Evropa ostaje zbog Evropske Unije, jer je Evropska Unija zainteresirana za unapređenje ekonomskog, socijalnog i političkog razvoja u Bosni i Hercegovini, tako da ova zemlja može postati i članicom Evropske Unije. Imamo Vijeće Evrope i članice Evropske Unije

daju podršku, OHR nije da bi ostao ovdje zauvijek, i zato se slažem sa Amerikancima što znači da trebamo djelovati brže kako bismo završili sve one zadatke zbog kojih je i OHR ovdje, a nakon toga ova zemlja će postojati sve normalnija i normalnija, više evropska, a sve više će evropske strukture preuzimati zadatke koji se nalaze pred OHR-om. Znači, cilj je da se približite, mi smo ovdje da stvorimo jednu strategiju pristupa Bosne i Hercegovini Evropi, kada to bude ostvareno Herm može otići.

NTV Studio 99: Davno sam naučio da politika nije ono što se govori, nego ono što se čini. Ali kada se pogleda ono što se čini ima se utisak da međunarodna zajednica ne podržava Alijansu. Evo pogledajte primjere, Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka stvaraju uslove koji onemogućavaju manevarski prostor aktuelnoj vlasti da ne budu profesori na ulicama, štrajkuju, da ne budu borci na ulicama i da štrajkuju zbog očekivanja i davanja, i mnoge druge socijal ne grupe, čini se kao da su ljudi već na ulici, a da Vlada nema baš previše manevarskog prostora, upravo zbog restrikcija koje nameće Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka. Da li je ovo tačno?

WP: Reći ću vam, Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka kada god su aktivni oni uvijek postave određene uvjete koje Vlada treba ispuniti. Prije nekoliko dana čitali smo o Argentini, velika zemlja, moćna ekonomija, velika kriza, Međunarodni monetarni fond nije spreman dati neophodna sredstva, što znači da se nalazi na ivici kolapsa, MMF je kazao ukoliko ne ispunite uvjete nećete dobiti novac. To su ta vrlo striktna pravila koja postoje. Ta prava nisu usjerena protiv BiH, to su univerzalna globalna pravila. I članice MMF koje daju novac donijele su odluku i one odlučuju o tome gdje će uložiti sredstva, to su pravila koja su izuzetno poznata. Znači, isto tako, vi ste pristali na to da ćete ispuniti određene uvjete. Međutim, MMF kao međunarodna organizacija, prije dvije sedmice sam bio u Vašingtonu, i razgovarao sam sa MMF i sa Svjetskom bankom kako bi jednostavno njima omogućio da shvate situaciju u ovoj zemlji, kako bi MMF i svjetska banka shvatili zašto ovoj zemlji zašto je potrebno njihovo razumijevanje. Međutim, oni to shvataju, i delegacija MMF je došla i oni će sutra doći. Međutim, isto tako morate imate na umu da budžeti u ovoj zemlji su, naime, oni jednostavno nisu prema međunarodnim standardima. Imate tri vojske, sredstva koja se ulažu u

tu vojsku su ogromna. BiH ima 30 hiljada vojnika, jednostavno može preživjeti sa 10 hiljada vojnika. Znači, puno novčanih sredstava ulaže se u neproduktivan vojni sektor. A svakako da MMF kaže, pa vaša zemlja ne treba veliku vojsku, nego veliku ekonomiju, pa zašto sve te mladiće iz vojske ne usmjerite ka produktivnom radu u ekonomiju, stvorite radna mjesta i tako da ta novčana sredstva iz vojske investirati u ekonomiju. To se ne može dogoditi preko noći, međutim, Vlada se treba sve više i više skoncentrisati na ova pitanja koja su očigledna, koje je potrebno riješiti kako bi se ispunili uvjeti MMF i MMF će nakon toga će nastaviti sa podrškom BiH.

NTV Studio 99: I jedna Vaša odluka gospodine ambasadore također se tumači kao prilog rušenja Alijanse, a to je odluka amandmani o imovinskim pravima. Da li je tako, šta je cilj?

WP: Moram vam kazati da sam poprilično iznenađen kada čujem kritike i kada sam čuo kritike, kada sam donio i proglasio 13 zakona i amandmana koji su apsolutno neophodni. To nisam ja izmislio, međutim, ta potreba dolazi od samog stanovništva i od samih organizacija koje se bave sa implementacijom imovinskih zakona. Ministar Zubak iz Alijanse mi se obratio i pitao me da li bi mogao pomoći, zato što postoji sporazum između dva entiteta, potrebno je nešto da se postigne. Međutim, ne postoji potpuni dogovor, to treba da prođe kroz Parlament, pa sam mogao kazati ne, naime, vi uradite to ili da to proglasim i nametnem. Jer, vidite, na stotine i hiljade ljudi stopirano je, onemogućeno je da povrate svoju imovinu, i to je upravo problem. Ja zaista najviše vodim računa o stanovnicima, građanima ove zemlje. Isto tako mi je poznato da ponekad moram donijeti mi moramo doći do pozitivnog kraja, pozitivnog kraja u smislu povratka izbjeglica, povratka imovine, i to je najkrupnije pitanje. Ima puno razloga zbog čega je to važno. Time smanjujemo mogućnost manipuliranja, odugovlačenja procesa povratka imovine i procesa povratka, i po prvi put imamo potpunu harmonizaciju relevantnih zakona na cijelom području BiH. Isto tako, postoji jako puno organizacija koje se bave povratkom, aktivisti, službenici organa koji su tražili ove promjene. Mogu vam pokazati pismo koje smo dobili – Hvala na odlučnost u donošenju imovinskih zakona. Mnogi od nas su davno zaradili te stanove. Znači, postoji potrebi na strani stanovništva, stanovništvo je željelo da ti amandmani budu sada donešeni. Iz tog razloga sam tako postupio. Znao sam da ću naići na određene kritike, ali isto tako sam znao da za većinu radim nešto sasvim pozitivno i zato sam tako postupio.

NTV Studio 99: Iako ne sumnjam u Vašu intenciju, u Vašu namjeru da se BiH obnavlja i kao država i kao društvo, ipak, mi se čini da neke aspekte ili neke konzekvence ovih amandmana, a pogotovo Odluka Doma za ljudska prava, na neki način, asociraju na to da je ovo bio građanski rat i da ne treba Miloševića optužiti za međunarodni sukob i genocid u Bosni i Hercegovini. Govorim veoma krupne riječi, pod emocijama činjenice da četiri hiljade ljudi bi trebalo da napusti stanove, a da u njih vrate proforme pripadnici JNA, na primjer, koji su pucali po ovom gradu. To je jako teška psihološka činjenica, a pogotovo u kontekstu činjenice da u RS povratak je tako slab.

WP: Slažem se s vama, psihološki, radi se o izuzetno kontraverznom pitanju, i mislim da se radi o nečemu što se ne može tako olako shvatiti i olako prihvatiti. No, međutim, kazao bih da je izuzetno važno koliko zemlja želi da postane jedna demokratska zemlja, pravna država, institucije koje donose takve odluke budu prihvaćene i da takve odluke, bez obzira kakve su, da ih donose nadležni organi ove zemlje. I stoga ja u funkciji u svojstvu visokog predstavnika ne bih želio da intervenišem kod subjekata odlučivanja u Bosni i Hercegovine. To je ovdje problem, što znači da taj problem treba jasno sagledati, želimo ojačati institucije. I svakako, Dom za ljudska prava je donio tu odluku, koliko sam shvatio, mnogi su privatno emotivno psihološki protiv te odluke. Međutim, trebate sagledati i brojke. Ja sam se savjetovao sa svojim stručnjacima, naime, tražio sam da mi daju statističke podatke, ovdje imam jednu tabelu podataka i u suštinu tu stoji da postoji nekoliko stotina stanova, koji su obuhvaćeni odlukom a ne više hiljada. Zato je važno vidjeti da neće biti puno hiljada ljudi koji će biti obuhvaćeni tom odlukom, nego bit će nekoliko stotina stanova, i mislim da se time može raspolagati i treba vidjeti da svi oni na koje se odnosi odluka Doma za ljudska prava, znači, da se o njima vodi računa, da Vlada povede o tome računa. Očigledno je da sada postoji nesigurnost, da se sada ta nesigurnost riješi, da se jednostavno ljudima objasni šta se događa i da vidimo šta će Vlada uraditi u vezi s tim. Do 7. juna iduće godine Federacija treba da donese neophodne amandmane na zakon, i u tim amandmanima ti problemi se mogu riješiti.

NTV Studio 99: Gospodine ambasadore, mi na Studiju 99 slavimo 10 godina postojanja, i nikada nismo mijenjali osnovnu ideju a to je zajednički život je moguć i u ratu i miru. Osnovna ideja je bila to. Međutim, čini se, da ljudi koji ovako su mislili a njih je ogroman broj, su

na neki način iluzionisti. To govorim iz prostog razloga, vidio sam jučer, kad uvaženi profesor Mladen Ivanić objašnjava zašto ne može biti Vlada RS multietnička i da bude veći broj zastupljen svih nacija u Vladi RS, da jednostavno izmišlja argument i kaže teško bi bilo da se usaglaise tri nacionalne skupine. On kao profesor vjerovatno traži razlog jer nema pravi. Zašto vi kada ste odlazili u Banja Luku obećali ste da će biti ukinuta SDS, a kada ste se vratili iz Banja Luke to više niste pominjali.

WP: Prije svega, nisam nikada najavio da ću ukinuti bilo koju stranku. Međutim, vrlo jasno sam kazao, ukoliko ustavne reforme ne povedu računa o osnovnim demokratskim pravilima koji postoje u evropskoj demokratskoj zemlji, tada će se nešto dogoditi, tada ću je smatrati odgovornim. Premijer Vlade Ivanić treba dati odgovor na ovo, i svakako da je moguće, ovo je neophodno, naime, neophodno je da postoji multietnička vlada, i to isto važi i za RS, to je moguće, to je provodljivo, i ja vam obećavam i kažem vam da je potrebno i u RS postići jer i tamo želimo normalan život. Mislim da samo putem vlastite reforme na jedan osnovni temeljit način RS ima šansu da i dalje živi u narednim godinama, inače, nju će međunarodna zajednica ukinuti, jer niko u Evropi ne može živjeti na samostalnom otoku, niko ne može postići osnovna prava, propise demokratskog života, uključujući i RS, bez reforme ili ukoliko ne izvrši vlastitu reformu neće biti ni RS, što znači oni će sami eliminirati svoj entitet. I u 21. stoljeću ukoliko se ovo ne dogodi, neće moći živjeti. Stoga očekujem šta će se dogoditi u nekoliko narednih sedmica. Uvjeren sam da će umjerena politika u RS i u Banja Luci odnijeti pobjedu nad svima onima koji još uvijek oklijevaju da prihvate realnosti činjenica.

NTV Studio 99: Hrvatska samouprava nije realitet, nedavno su rekli, a trebalo je tako dugo vremena. Međutim, čini se da nije odgovoreno na sva pitanja koja očekuje hrvatski narod. Jest da su bili prevareni u ratu kada su poslužili kao oružje u rukama mnogih, nemislim čitav hrvatski narod, ali mnogi su poslužili kao topovsko meso za interese i ciljeve politike Franje Tuđmana. I sada su vidjeli da su bili iskorišteni od nosilaca hrvatske samouprave. Ali postoje mnoga pitanja koja traže odgovor kod hrvatskog naroda, posebno u zapadnoj Hercegovini tamo gdje su uspjeli ekonomski nešto napraviti, pitanje je kako da idu dalje. Mnogi ljudi u zapadnoj Hercegovini ne plaše se za svoje nacionalno pitanje, nego za pitanje ekonomske budućnosti. Kako im odgovoriti?

WP: Juče sam bio u Mostaru. Tamo sam zaista dugo razgovarao sa gradonačelnikom, zamjenikom, sa predstavnicima Vijeća Evrope, razgovarali smo i o budućnosti Hrvata u BiH. Jer, moja je teza da BiH nema bez Hrvata, svakako nema BiH bez Bošnjaka i bez Srba, to su te tri komponente BiH, te tri komponente su neophodne, tako da Hrvati u zapadnoj BiH trebaju da shvate da su vrlo bitan i dobro došao dio BiH. Međutim, i oni trebaju poštivati pravila, prihvatiti vladavinu prava. To je nekoliko godina trajala, ta hrvatska samouprava i onda je doživjela kolaps. HDZ još uvijek ima vodstvo ali koje nije u potpunosti svjestan realiteta. I oni koji su prešli određenu crtu, kao što je gospodin Jelavić, oni su van politike i ostatak će van politike, jednostavno nema više mogućnosti i šanse da se vrate u legitimnu vlast i to je gotovo. HDZ treba tražiti novo vodstvo, kako bi bio partner ne samo sa međunarodnom zajednicom nego i sa drugim organima i strankama u BiH. Mislim da je u osnovi poruka Hrvatima u zapadnoj Hercegovini – poštujte pravila, primoravajte svoje vođe da sarađuju i učestvuju u radu u Vladi u Sarajevu i tada će se i ekonomska situacija poboljšati. Možete vidjeti sada da Zagreb više nije zainteresiran za takvu Tuđmanovsku politiku koja je nastojala da podijeli zemlju, ili da jednostavno uključi Hrvate u Hrvatsku, Zagreb sada poštuje suverenitet BiH koji obuhvata i same Hrvate. I Hrvati to polagano shvataju. Imao sam sastanak sa nekim Hrvatima koji nisu u Alijansi, iz neke druge stranke, i tada sam čuo slijedeće – gospodine Petrić jednostavno vidim dojam da vi daleko više vodite računa nego naše vođe, podrazumijevao je svakako HDZ. To je upravo problem. Smatram da nekoliko hrvatskih političara vodi više računa o svom džepu nego o sudbini svoga naroda. I definitivno neće niti će uspjeti u zapadnoj Hercegovini, to je jednostavna poruka koju konstantno dajem ljudima, susrećem se sa mnogobrojnim Hrvatima, među njima ima vrijednih ljudi koji hoće da rade, među njima su obrazovani ljudi, oni su kao i svi drugi, nema nikakve razlike između njih i Bošnjaka i Srba, ali potrebno je da shvate da im je potrebno vodstvo koje će rukovoditi na demokratski način ih voditi u budućnost a ne to raditi na ilegalan nezakonit način.

NTV Studio 99: Stop terorizmu, vjerujem da je to riječ koju bi svaki građanin ponovio, o ekstremima nećemo da razgovaramo. Ali, kad kažemo u BiH riječi stop terorizmu, onda mislimo na stop terorizmu i to svakom terorizmu, podjednako i onom terorizmu koji je juče bio usmjeren prema SAD, ali i nešto prije toga prema BiH. Zašto se ne hapse ratni zločinci?

WP: U potpunosti se s vama slažem. To je moja konstantna poruka, i uvijek to

govorim pred međunarodnom javnosti kad se obraćam međunarodnim medijima. Kad kažemo terorizam u Bosni, to nisu samo teroristi koje ste vi identificirali u slučaju BiH. Teror je nametnut na cjelokupno građanstvo, na sve građane tokom rata od 1992-1995. i to treba uočiti i shvatiti, i tu je potrebno nešto uraditi. Jedna od mojih najvećih frustracija u posljednjih dvije godina koliko sam u BiH, niti međunarodna zajednica, niti lokalni organi vlasti ne rade dovoljno kako bi uhvatiti teroriste koji su još uvijek su na slobodi u ovoj zemlji, koji su ubili toliko puno građana i civila, govorim o Karadžiću i Mladiću. Bio bih zahvalan kada bi oni bili u Hagu. Nije to neko civilno zadovoljstvo, u to duboko vjerujem da je potrebno provesti pravdu nad njima dvojicom, s obzirom na pomirenje, na povratak u normalan život u BiH, a taj povratak u normalan život i pomirenje je moguće ako ta dva zločinca suoče se sa pravdom u Hagu.

NTV Studio 99: I na samom kraju, i sljedeće pitanje koje su mi moji saradnici zamolili da vam postavim, a to je pitanje viza, i rekli su da li je ipak na neki način diskriminacija čitave jedne skupine ne samo Bošnjaka, nego i nacionalnih manjina u BiH, ukoliko neki građani iz BiH mogu imati dvojno državljanstvo, a drugi pak ne. Prije nekoliko dana mi je postavio jedan privrednik Bošnjak koji želi da posluje i želi da putuje, ima problem zato što ne može i kaže onaj moj kolega u Hercegovini uradi brzo to, jer može da ide u Italiju, a ja ne mogu. Da li je dvojno državljanstvo i mogućnost da se po tom osnovu jedna grupa građana iz BiH lakše komunicira sa Evropom i svijetom, ipak, nešto što je diskriminirajuće za druge nacionalne skupine ili nacionalne manjine u BiH.

WP: Moram vam kazati da na ovom pitanju konstantno radim, i zaista postoji velika nepravda učinjena prema građanima BiH, dakle, oni još uvijek trebaju tražiti vize. Opet ponavljam pravila i propise koji dolaze iz Evropske Unije, šengejskih zemalja, i oni određuju prema kojoj zemlji nameću vizni režim i prema kojim zemljama se ukida vizni režim. Znači, Rumunija će biti slobodna u vidu viza, Bugarska također ukinut je vizni režim, i mislim da je BiH svakako daleko sposobnija i od Rumunije i od Bugarske da se oslobodi tog viznog režima. Da bi se to postiglo Vlada treba nešto uraditi. Izuzetno je važno da se taj režim može ukinuti, ali svakako Bosna još uvijek nije došla u fazu u kojoj bi šengejske zemlje i Evropska Unija kazali da možemo ukinuti vizni režim za BiH, što znači da je potrebno uraditi sve što je moguće kako bi BiH došla do te faze. Podstičem Vladu da to uradi, ja ću pomoći Vladi da zajedničkim snagama postignemo na koncu taj

cilj. Izuzetno je važno, trebamo otvoriti vrata, poželjeti dobrodošlicu bosanskim građanima u evropskim zemljama, i prije svega, to je izuzetno važno za privrednike, jer jednostavno, recimo, vi kao Bošnjak ste ugroženi i vi ste hendikepirani u odnosu na Hrvate iz Hercegovine koji imaju dvojno državljanstvo. Trebamo iznaći rješenje, ukinuti vizni režim, kako bi ljudi mogli slobodnije putovati, i ova zemlja na koncu približiti se treba jednoj normalnoj zemlji. To je zaista prioritetno mjesto u mom programu i ja ću uraditi sve što je moguće s moje strane kako bi doprinio jednom takvom rješenju.

NTV Studio 99: Da se malo našalim, kada budemo primljeni u Savjet Evrope, moći ćemo se obratiti Evropskom sudu za ljudska prava, možda i to bude jedan od procesa?

WP: Pa da. Mislim da biste pristupili Vijeću Evrope, taj pristup će biti vrlo bitan signal i za ostale evropske zemlje. BiH je napravila izuzetno bitan korak prema Evropi, i zato jeste sljedeći korak ukidanje viznog režima. Postoje tehnički razlozi, recimo, tih šest projekata, o njima razgovaramo već nekoliko mjeseci, to je centralni registar, zajednička osobna karta za sve građane isti format, i putem tih projekata BiH će se približiti situaciji u kojoj će se taj vizni režim ukinuti. I u tom pogledu ja sam siguran da ćemo jednostavno ipak doći u takvoj situaciji kada će se završiti taj vizni režim.

NTV Studio 99: Hvala Vam lijepo što ste bili u Studiji 99.

WP: Hvala i vama.